

Användning av fotografier som lovligt publicerats på privata Facebook-konton

– i ljuset av målet mellan Sara Skyttedal och DN

Nyligen meddelade Patent- och marknadsöverdomstolen en dom i den uppmärksammade upphovsrättsliga tvist som pågått mellan Sara Skyttedal, politiker för Kristdemokraterna, och Dagens nyheter*. Domen förtydligar vad som gäller vid journalister och nyhetsförmedlares spridning av fotografier som publiceras på privata Facebook-konton.

Upphovsrätten

Upphovsrätten bygger på idén att den som skapat ett verk, exempelvis tagit ett fotografi, ska ha ensamrätten att bestämma hur fotografiet får användas. Den som framställt ett fotografi innehar de ekonomiska rättigheterna till bilden och har som utgångspunkt en uteslutande rätt att framställa exemplar av bilden samt att göra bilden tillgänglig för allmänheten. Undantag från denna grundläggande princip inom upphovsrätten kan dock bland annat göras för redan offentliggjorda verk som får återges i exempelvis en tidning eller en därtill kopplad webbplats under förutsättning att återgivandet sker i samband med en redogörelse för en dagshändelse. Undantaget syftar till att tillgodose det offentliga intresset av att nyhetsmedier ska ha möjligheten att sprida information om aktuella händelser.

Offentliggjorda verk

Ett verk har offentliggjorts, då det lovligen gjorts tillgängligt för allmänheten. Frågan är om fotografier som publicerats på en privat Facebook-sida därmed är att anse som offentliggjorda? Ja, detta har domstolen nu förtydligat. Genom att lovligen publicera fotografier på Facebook tillgängliggörs dessa för ett stort och obestämt antal personer. De är därför att anse som offentliggjorda i upphovsrättslagens mening.

Publicering i samband med en redogörelse för en dagshändelse

Ytterligare en förutsättning för att fotografier ska få återges är att återgivandet sker i samband med en redogörelse för en dagshändelse. De aktuella bilderna i målet föreställde bland annat Ebba Busch Thor som poserar framför militärfordon vid en resa till Israel under den pågående Mellanösternkonflikten. Domstolen uttalade att det för bilder av förevarande slag finns ett stort informationsintresse som motiverar ett återgivande. Det är därför förenligt med de upphovsrättsliga kraven att publicera sådana fotografier som har ett nära samband med en aktuell händelse det rapporteras om.

Namnangivelse

Då verk görs tillgängliga för allmänheten gäller som huvudregel att upphovsmannens namn ska anges. Fotografier som återfinns på Facebook publiceras dock ofta utan närmre angivelse av fotografens namn. I sådana lägen, menar domstolen, att det närmast är omöjligt att ange upphovsmannens namn utan allt för betungande insatser och undersökningar. Därför - förtydligar domstolen - är journalister i särskilda fall, undantagna från denna principiella skyldighet som föreligger och får därför publicera fotografier utan att tydligt ange vem som tagit dem.

Allmänt om upphovsrätten i sociala medier

Domen innebär ett förtydligande av vad som gäller för journalisters och nyhetsfördelares användning av lovligt publicerat material i sociala medier. Publicering av sådant material utan upphovsmannens tillstånd kan, under särskilda förutsättningar, motiveras av det journalistiska ändamål att kunna skildra händelser som ligger i allmänhetens intresse.

För andra än journalister och nyhetsförmedlare gäller upphovsrättens grundläggande krav. Används upphovsrättsligt skyddat material i eller från sociala medier krävs tillstånd från upphovsmannen själv och upphovsmannens ekonomiska och ideella rättigheter ska respekteras. Upphovsmäns ställning i sociala medier förstärks ytterligare genom den nya upphovsrättsreglering som nyligen röstats igenom av EU-parlamentet. Regleringen ställer ökade krav på sociala medier, som numera bland annat är skyldiga att på förhand granska material som läggs upp för att kunna radera detta i fall då det rör sig om upphovsrättsintrång.

Det är också viktigt att komma ihåg att man som Facebook-användare, genom att acceptera deras användarvillkor, ger Facebook en icke-exklusiv, överlåtbar, tredjepartstillgänglig, royaltybefriad och världstäckande licens att själv använda och dela fotografier och annat upphovsrättsligt skyddat material som läggs upp. Det föreligger således inget hinder för Facebooks själva att sprida annars upphovsrättsligt skyddat material.

Not

*Mål nr. PMT 722-17

2018-10-23

Katarina Ladenfors

Advokat

Advokatfirman MarLaw